

потребує (з огляду на проблематику нашого дослідження) соціальних та комунікативних навичок, проте мисленнєва активність як філософування не є при цьому необхідністю;

– дослідницькі завдання для позаурочної роботи (77,5 %) – дослідницька діяльність має свої засадничі основи, філософування не є необхідним елементом і може бути лише як одне із завдань проміжного характеру;

– ознайомлення із зразками художньої культури (45 %) – безумовно, необхідний компонент розвитку мисленнєвого та емоційного інтелекту, проте, навчання філософії при цьому є, знову ж таки, опосередкованим (хоча й є апробовані й успішні програми поєднання саме навчання філософії, художнього мистецтва та музики, але вони вкрай малопоширені на сьогодні).

Отже, опитування свідчить, що вчителі, розуміючи та визнаючи необхідність наскрізного навчання філософії, не знають, яким чином можна забезпечити цей процес. І частина з них це розуміє – до додаткових засобів навчання філософії, що необхідні вчителю, 39 % назвали методичні посібники із зазначеної теми. При цьому 29 % відзначили, що потребують мультимедійних засобів для навчання філософії старшокласників (що, насправді, не є необхідною умовою), і 29 % вказали, що необхідними є додаткові засоби навчання, якщо цього потребує конкретний інтерактивний метод роботи. Ці дані також свідчать про те, що вчителі потребують методичного забезпечення, адже інтерактивні методи, що можуть сприяти навчанню філософії, не завжди потребують додаткових засобів, а мультимедійні пристрої можуть бути замінені (на особисті гаджети учнів, на записи на дошці/фліпчарті, на тексти підручника/хрестоматії тощо).

Отже, не зважаючи на те, що навчання філософії в школі є загальносвітовою тенденцією, якій приділяється багато теоретичної та методичної уваги (розробки відділів/департаментів тощо світових лідерів освіти, наприклад, Оксфорда), в Україні зараз вчителі інтуїтивно розуміють необхідність такого навчання, проте шляхи реалізації для них є досить неявними, тож потребують відповідних методичних матеріалів, майстер-класів, семінарів тощо.

ПРОПЕДЕВТИКА АСТРОНОМІЧНИХ ЗНАТЬ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА ФІЗИКИ

Крячко І. П.,

*науковий співробітник відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти,
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Курс фізики основної школи, як і сама фізика, самодостатній. Чому ж тоді постає завдання пропедевтики астрономічних знань в курсі фізики 7-9 класів? Може тому, що астрономія є частиною фізики, як вважають окремі науковці? Мабуть, ні.

Причини в іншому, і їх декілька. Найперша та, що цього потребує сам курс фізики. Вивчення фундаментальних закономірностей нашого світу не уявити без використання фізичних законів. Традиційно курс фізики [1, 2] містить приклади з техніки та повсякденного життя людини. Але, погодьмося, цим не обмежується дія законів фізики. Відомо, що інтерпретація результатів астрономічних спостережень в частині з'ясування природи небесних об'єктів і явищ вимагають застосування законів фізики.

Звісно, можна знехтувати прикладами з астрономії в курсі фізики. Але астрономічна інформація пов'язана з деякими важливими для нього обставинами. Наприклад, вона є невід'ємною складовою науково-природничої картини світу, а також наукового світогляду. Ще одна обставина - пізнавальний інтерес, без якого годі уявити повноцінний процес навчання фізики. Астрономічна інформація, подана методично грамотно, зазвичай стимулює інтерес учнів до навчання загалом і до пізнання конкретних фізичних закономірностей, що проявляють себе в тому чи іншому астрономічному об'єкті чи явищі.

Зважаючи на це, основне призначення астрономічної інформації в курсі фізики з огляду цілей і завдань навчання фізиці:

- ілюструвати дію фізичних законів на прикладі конкретних астрономічних явищ та об'єктів;

- спонукати учнів до підвищення пізнавальної активності;
- сприяти формуванню в учнів цілісного уявлення про явища і процеси в природі;
- формувати науково-природничу картину світу та науковий світогляд.

Водночас основне призначення астрономічної інформації в курсі фізики з огляду цілей і завдань навчання астрономії:

- пропедевтика астрономії;
- формування в учнів базових астрономічних знань;
- заохочення учнів до самостійного, додаткового вивчення астрономічного матеріалу;
- формування в учнів елементів астрономічної культури.

Перелік астрономічної інформації, який ми пропонували включити до змісту курсу фізики основної школи подано в табл. 1 (для прикладу зазначено тільки для 7 класу).

Таблиця 1

Перелік астрономічної інформації в змісті курсу фізики основної школи

№ п/п	Розділ навчальної програми	Астрономічна інформація
7 клас		
1	Розділ 1. Фізика як природничу науку. Методи наукового пізнання	Взаємозв'язки і взаємодія фізики та астрономії в процесі їх розвитку. Астрофізика. Використання фізичного знання в астрономії.
2	Розділ 2. Механічний рух	Рух та періоди обертання планет Сонячної системи. Сонце, як тіло відліку для такого руху.
3	Розділ 3. Взаємодія тіл. Сила	Умови існування зір (рівновага сили тяжіння та сили газового тиску). Сила тяжіння на космічних об'єктах (планети і зорі). Вага тіла людини на Місяці. Невагомість в космічному просторі.
4	Розділ 4. Механічна робота та енергія	Кінетична енергія небесних тіл. Астероїдна небезпека для Землі.

Підручник [2] вміщує астрономічний матеріал, що дає змогу виконувати пропедевтику астрономічних знань учнів гімназії засобами цього підручника.

Література.

1. Фізика 7 кл.: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.І. Шут, М.Т. Мартинюк, Л.Ю. Благодаренко. – К.; Ірпінь: Перун, 2014. – 256 с.
2. Засекіна Т.М. Фізика: підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. – 224 с.
3. Фізика : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. В. Головка, Т. М. Засекіна, Л. В. Непорожня та ін. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 248 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ У ПІДРУЧНИКУ «РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА. ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС. 10 -11 КЛАСИ»

Курач Л. І.,

*кандидат педагогічних наук,
завідувач відділу навчання мов національних меншин
та зарубіжної літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Основними цілями інтегрованого курсу «Російська мова та література» для шкіл з російською мовою навчання є розвиток особистості учнів, формування предметної, філологічної (галузевої) і ключових компетентностей.